

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Vroegmoderne tijd

2 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

Door 'het veranderende mens- en wereldbeeld van de renaissance':

- werd individualiteit belangrijk / kwam nadruk te liggen op het kunstenaarschap van de maker 1
- zodat Albrecht Dürer ervoor koos om zijn werken te signeren met zijn monogram / niet langer als anoniem kunstenaar wilde werken 1

3 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De gebeurtenissen passen bij de reformatie (of een juiste omschrijving hiervan), omdat een aanval op een katholiek klooster / de sluiting van katholieke kloosters / de bedreiging van katholieke kloosterlingen wordt beschreven (wat past bij de overname door protestanten) 2
- Deze gebeurtenissen dragen bij aan het uitbreken van de Opstand / aan het conflict dat resulteert in de stichting van een Nederlandse staat, omdat het Spaanse gezag hierdoor hard optreedt tegen de protestanten / een leger stuurt om de protestanten te straffen / omdat de Nederlandse gewesten zich gaan verzetten tegen de maatregelen waarmee het Spaanse gezag het katholieke geloof beschermt 2

Opmerking

Als het antwoord alleen een juist voorbeeld van een (bij de eerste deelvraag) godsdienstig conflict en (bij de tweede deelvraag) een politiek conflict bevat zonder uitleg, worden geen scorepunten toegekend.

4 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

De Spanjaarden en Engelsen waren concurrenten in Amerika, zodat de Spaanse ambassadeur ervan uitging dat koning Filips III interesse had in de kaart om de kolonie aan te kunnen vallen / om in te schatten welk gevaar de kolonie zou kunnen opleveren.

Opmerking

Alleen als het antwoord ingaat op de concurrentie tussen Spanje en Engeland en het daardoor mogelijke gebruik van de kaart door de Spaanse koning, worden scorepunten toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

bij 1:

- William Hilton schrijft de brief met het doel om zijn vrouw en kinderen/nieuwe kolonisten over te halen naar Amerika te komen, zodat hij het leven in de kolonie mogelijk mooier beschrijft dan het in werkelijkheid is (zodat de bron minder betrouwbaar is om onderzoek te doen naar de omstandigheden in de kolonie) 1
- Hij doet dat door te schrijven dat (een van de volgende): 1
  - de kolonisten gezond zijn.
  - de inheemse bevolking vriendelijk is.
  - er ruimschoots fruit en ander voedsel te vinden valt.
  - de kolonisten een goed godsdienstig leven leiden.

bij 2:

- De brief is bruikbaar om op te maken dat New Plymouth (waarschijnlijk) een vestigingskolonie is, omdat eruit blijkt dat Hilton van plan is in zijn eigen levensonderhoud te voorzien door het verbouwen van maïs / dat Hilton het belangrijk vindt dat hij land bezit / dat Hilton van plan is om er met zijn gezin te gaan wonen (wat past bij een vestigingskolonie) 1
- want Hilton schrijft dat (een van de volgende): 1
  - hij zijn familie wil laten overkomen.
  - de grond geschikt is voor bebouwing.
  - iedereen in de kolonie grondbezitter is.

Opmerkingen

- *Alleen als in het antwoord op juiste wijze wordt ingegaan op (bij 1) de mindere betrouwbaarheid en (bij 2) de bruikbaarheid, wordt telkens 1 scorepunt toegekend aan een juiste verwijzing naar de bron.*
- *Als bij beide deelvragen dezelfde verwijzing naar de bron wordt genoemd, wordt alleen aan de eerste verwijzing 1 scorepunt toegekend.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Collecties zoals die van de Wonderkamer konden worden verzameld door:

- 'de overzeese expansie', waardoor natuurhistorische objecten uit verschillende werelddelen naar Italië worden vervoerd 1
- 'de heroriëntatie op de klassieke oudheid', waardoor klassieke objecten worden verhandeld / opgegraven 1
- Door de opzet van de Wonderkamer met open kasten / met losse voorwerpen / met een man als een levend voorbeeld in de collectie / waarin de voorwerpen geordend zijn in overzichtelijke categorieën, kunnen de bezoekers zelf de objecten bestuderen (wat de wetenschappelijke revolutie bevordert, waarin empirisch onderzoek belangrijk is) 2

Opmerkingen

- *Als bij de eerste deelvraag alleen een juist kenmerkend aspect wordt genoemd zonder verklaring voor het verzamelen van de collectie, wordt geen scorepunt toegekend.*
- *Als bij de eerste deelvraag het kenmerkend aspect 'de wetenschappelijke belangstelling' wordt genoemd, wordt geen scorepunt toegekend (omdat dit niet verklaart dat het mogelijk is de collectie te verzamelen).*

7 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Frankrijk werd geregeerd door een absoluut koning / had een sterk centraal gezag, waardoor de koning zonder overleg hervormingen kon doorvoeren / waardoor hervormingen (die hij belangrijk vond) meteen werden doorgevoerd 2
- In de Republiek werden besluiten over het leger genomen met instemming van alle gewesten, waardoor het nemen van besluiten over hervormingen lang duurde / er vaak compromissen moesten worden gesloten (wat hervormingen belemmerde) 2

Opmerking

Alleen als een verklaring voor het tempo van hervorming gecombineerd wordt met een juiste staatkundige toelichting, worden scorepunten toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De handelswijze van de East India Company was het beheren/stichten van factorijen, terwijl Clive voorstelt directe politieke macht in India te gaan uitoefenen / met militair ingrijpen het Mogolrijk te onderwerpen 1
- wat blijkt uit het voorstel om (een van de volgende): 1
  - te bepalen of de East India Company alles voor zichzelf wil nemen.
  - zichzelf als vorsten (Nawabs) aan te stellen.
  - Europese regimenten te versterken.
- Met het verdrag van Allahabad krijgt de East India Company bestuurlijke macht in handen / de belastingheffing in handen (waarmee het voorstel van Clive om te streven naar meer directe invloed is overgenomen) 1

Opmerking

Alleen als bij de eerste deelvraag een juiste verandering wordt genoemd, wordt 1 scorepunt toegekend aan een hierbij passende verwijzing naar de bron.

9 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Het beleid van Maria Theresia:

- kan verlicht genoemd worden, omdat ze ernaar streeft dat de bevolking beter onderwijs krijgt / dat kennis wordt verspreid 1
- kan absoluut genoemd worden, omdat ze mensen met kritiek liet dreigen met arrestatie / omdat zij bepaalde welke godsdienstlessen op de scholen werden gegeven 1
- droeg bij aan eenheid, omdat de bevolking gemakkelijk bereikt kon worden (omdat iedereen leerde lezen) / omdat de bevolking dezelfde lessen zou krijgen (wat onderlinge eenheid bevorderde) 1

10 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

Madison verdedigt de trias politica (of een juiste omschrijving hiervan), omdat dit voorkómt dat de macht in handen valt van een individu / een groep die daardoor een tirannie kan uitoefenen.

Opmerking

Alleen als het antwoord een juiste uitleg bevat over de verdediging van James Madison van de trias politica, worden scorepunten toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Abolitionisten kunnen met de beschrijving aantonen dat slavernij wreed is / mensen hun rechten ontnemt / slaafgemaakten overlevert aan hun eigenaars 1
- omdat Pieter Groen schrijft dat (een van de volgende): 1
  - sommige slaafgemaakten liever hun kinderen doden dan ze onvrij te laten opgroeien.
  - hij de slaafgemaakten aan vreselijke straffen zou willen onderwerpen.
- Pieter Groen wil zijn familie niet bekritisieren / is (als zoon van een Amsterdamse koopman) voorstander van slavernij, zodat hij de schuld voor het lage kindertal/van het weglopen bij de slaafgemaakten zelf legt / geen misstanden noemt die worden veroorzaakt door de eigenaren van de plantages / geen oog heeft voor de positie van de slaafgemaakten (zodat hij een eenzijdig beeld weergeeft) 2

Opmerking

Alleen als in het antwoord op de eerste deelvraag een juiste boodschap wordt genoemd, wordt 1 scorepunt toegekend aan een passende verwijzing naar de bron.